
CAMILL HOFFMANN
BÁSNÍK – ŽURNALISTA – DIPLOMAT
(1878–1944)

Bohumil Černý

Věnováno přátelům

JUDr. Johannu Wolfangu Brügelovi

a jeho manželce MUDr. Josephině Brügelové v Londýně.

Camill Hoffmann se narodil 31. 10. 1878 ve středočeském Kolíně, kde měl otec Izák hospodu. Camill byl nejmladší z dvanácti dětí. Vychován byl svou nejstarší sestrou. Roku 1904 se ve Vídni oženil s Irmou Oplatkovou, v roce 1907 se jim narodila dcera Edith a v roce 1910 syn Hans Herbert.

C. Hoffmann vystudoval na německém gymnáziu v Praze 7 tříd a pak přešel na obchodní akademii, kde maturoval. Nato odešel do Vídně, kde působil v redakci levicově liberálních novin *Die Zeit*. V roce 1902 uveřejnil svou první básnickou sbírku *Adagio stiller Abende* a v témže roce společně se Stefanem Zweigem přeložili dílo francouzského básníka CH. Baudelaira *Gedichte in Vers und Prosa*. Druhá básnická sbírka z roku 1910 *Die Vase* vyjadřovala melancholický obraz české krajiny. Tehdy se přiřadil do okruhu mladých vídeňských básníků hlásících se k spisovateli Hugo von Hoffmannstahlovi.

V letech 1910–1918 pracoval v redakci *Dresdener Neueste Nachrichten*. Usadil se s rodinou v blízkosti Drážďan v Hellerau, kde se vytvořila umělecká skupina hlásící se k německému expresionismu. V roce 1912 vyšla sbírka básní *Deutsche Lyrik aus Österreich* a roku 1913 edice dopisů z 18. a 19. století *Briefe der Liebe*.

V období své literární a překladatelské činnosti přeložil po první světové válce Masarykovu *Světovou revoluci*, Benešovu knihu *Světová válka a naše revoluce*, Křoftovy *Dějiny Československa* a Čapkovy *Hovory s T. G. Masarykem*.

Na diplomatickou dráhu vstoupil C. Hoffmann roku 1919, kdy byl přijat do služeb tiskového odboru prezidia ministerské rady, v září byl převzat do ministerstva zahraničních věcí a nato poslán na čs. vyslanectví v Berlíně jako tiskový

atašé. Nakrátko pomáhal na přání prezidenta T. G. Masaryka redaktoru Arne Laurinovi¹ v Praze při zakládání listu *Prager Presse*.

C. Hoffmann pracoval na čs. vyslanectví v Berlíně pod vyslanci Vlastimilem Tusarem (1921–1924), Kamilem Kroftou (1925–1927), Františkem Chvalkovským (1927–1932) a Vojtěchem Mastným (1932–1939).

Na politické scéně v Berlíně byl v mnohém ohledu výjimečným zjevem: na jedné straně básník, na druhé straně přesvědčený člen německé sociální demokracie (*Deutsche Sozialdemokratische Arbeiter-Partei* – DSAP). Jak v umělecké oblasti, tak i v zahraniční politice byl uznáván svými kolegy v diplomatické službě. Rozhodující roli hrála dvojzřetnost jeho židovského původu.

Jistou oporou C. Hoffmanna byl právník Hermann Ungar, který od roku 1921 rovněž působil na čs. vyslanectví v Berlíně jako obchodní atašé. Roku 1928 se vrátil do Prahy, ale záhy onemocněl a roku 1929 zemřel.

Po nástupu Vojtěcha Mastného do funkce vyslance roku 1932 začal Camill Hoffmann psát svůj politický deník. Popisuje mnoho politických událostí v Německu, jejich vliv na jiné státy (Francie, Anglie, Itálie, Jugoslávie, Rumunsko a především Sovětský svaz). Proto tento článek vybírá konkrétní zápisy s přímým vztahem k Československu.

Přestože měl autor deníku snahu zapisovat události pravidelně a systematicky, objevují se časové mezery, které lze vysvětlit pracovními povinnostmi na vyslanectví nebo přidělením nových úkolů (např. sledovat činnost sudetských Němců a K. Henleina).

Jeho obava o osud Výmarské republiky vedla rovněž k aktivní pomoci politicky ohroženým přátelům. Se znepokojením sledoval úpadek politické morálky. Zápisy odrážejí také rezignaci, která se v poslední fázi republiky rozrůstala v levicových politických a literárních kruzích. Avšak přerušení zápisů v období 16. prosince 1936 až 15. srpna 1938 zůstává nevysvětleno.

O životě básníka, žurnalisty a diplomata C. Hoffmanna byly dosud vydány tři práce. První byl článek od jeho přítele Johanna Wolfganga Brügela². Německý žurnalista Jürgen Serke³ obsírně popsal a četnými fotografiemi doprovodil literární tvorbu C. Hoffmanna. Rakouský literární historik Dieter Sudhoff⁴ vydal kompletní Hoffmannův *Politický deník* 1932–1939. Těmto třem autorům poskytl podklady Hoffmannova dcera Edith žijící v Londýně. Pramenem byla i kopie deníku uložená v archivu *Institutu für Zeitgeschichte* v Mnichově pod signaturou F 147.

J. W. Brügel ve zmíněném článku zdůraznil, že poslední fáze Výmarské republiky byla již důkladně zpracována až do nástupu nacistického režimu. Přitom však neexistuje nadbytek dobře informovaných a zároveň osobních vyliče-

ní přechodu od autoritativního režimu k nacistické diktatuře. Osobní vidění Hoffmannova deníku značně přispívá k pochopení duchovního koloritu doby.

Ukázky z deníku s poznámkami

6. 4. 1932

Samuel Sängér (1864–1944) působil v letech 1919–1921 v Praze jako zplnomocněný zástupce Německa. Nyní se zajímá, zda lze něco učinit pro Trockého. Německá policie provedla u Trockého syna Sedova (1906–1937) prohlídku a zabavila veškerou korespondenci jeho otce, kterou mu v kopiích posílal. Tak se policie dozvěděla o celé síti trockistů v Německu a v ostatních zemích. Nejstarší syn Trockého studoval od roku 1931 na Vysoké škole technické v Berlíně, pak od roku 1933 v Paříži. Zemřel na klinice po zdařilé operaci slepého střeva, pravděpodobně zavražděn sovětskými agenty tajné služby.

9. 4. 1932

Fr. Chvalkovský⁵: Sängér⁶ se přesvědčil, že československá vláda je připravena poskytnout Trockému⁷ na 3 měsíce pobyt, protože turecká vláda to pod tlakem sovětů nepřipustí. Turecký vyslanec v Berlíně Kemalletin⁸ prohlásil: *Trocký je svobodný člověk, může jít, kam chce*. Naproti tomu jugoslávský vyslanec v Berlíně Balugdžič⁹ sdělil Chvalkovskému, že Jugoslávie neposkytne Trockému průjezdní vízum. Taktéž Maďarsko. Trocký přesto chce letět. Chvalkovský řekl Kemalletinovi: *Chcete-li Trockému umožnit u nás pobyt v lázních, vydejte mu na 3 měsíce turecký pas*.

30. 8. 1932

Říšský sněm byl zahájen. Před několika dny národní socialisté prohlásili, že nestrpí, aby zasedání řídila Klara Zetkinová¹⁰ jako nejstarší předsedkyně, *tato židovská baba z Moskvy*. Klara Zetkinová po příjezdu z Moskvy mohla zasedání zahájit. Jaké to však bylo utrpení. Přestárlá, vyčerpaná, sešlá. Z obou stran podpírána, objevila se stará žena, obraz slabosti, na předsednickém křesle. Zlomeným hlasem vyrážejícím jednotlivá slova je několikrát breptavě opakovala, a splnila tak svůj úkol. Vedle ní stál jako zapisovatel poslanec Ernst Torgler¹¹ a napovídal jí. Při jedné pause, kdy lapala po dechu, jí navrhl, aby řeč zkrátila. Odmítla a mluvila dále 40 minut, otírajíc si ústa šátkem a pijíc vodu. Prý celou řeč koncipovala sama, hovořila z paměti, aniž se odchýlila od textu. Její duch zůstal silnější než tělo. Duch této staré revolucionářky byl stále radikální, agresivní a neohrožený. Nazývala nacisty, k nimž se obracela, *fašistickými vrahy*. Byla to agitační řeč pro sovětské Rusko. Řeč zakončila, že doufá, že se jako

stará předsedkyně říšského sněmu dožije, že příště zahájí zasedání jako předsedkyně Sovětského Německa.

Následovala volba prezidia. Göring byl zvolen předsedou říšského sněmu. K. Zetkinová však přece morálně zvítězila, pokud seděla v křesle předsedy. Vedení převzal Göring a pozdravil zdviženou pravicí 229 příslušníků své strany.

28. 1. 1933

Dne 5. ledna se dcera L. Trockého Zinaida Volkovová¹² v Karlshorstu otráвила plynem. Německá policie jí nechtěla povolit prodloužení pobytu v Německu a sovětské vyslanectví jí zabavilo cestovní pas. Slyšel jsem od dcery Trockého hned po jejím příchodu do Berlína počátkem r. 1932, že trpí těžkou chorobou plic a má oboustranný pneumotorax. Její stav se sice zlepšil, působilo tu však především psychické onemocnění, které se projevilo již v Konstantinopolu. Lela¹³ se poznala se Zinou Volkovovou prostřednictvím manželů Pfemfertových. Zina nenáviděla svého otce, protože žil s druhou ženou Natalií Sedovovou¹⁴, kterou poznal v Paříži roku 1903. C. Hoffmann poslal před smrtí Ziny její rukopis svému příteli z Kolína Robertu Saudkovi (1880–1935), který jako grafolog konstatoval příčinu sebevraždy – paranoia.

8. 2. 1933

Včera večer se konalo každoroční přijetí diplomatů u říšského prezidenta. Vyslanec Mastný se ocitl pod tlakem prvního rozhovoru s Hitlerem. Po večeři se Hitler na něho obrátil, což si jistě předtím předsevzal. Řekl, že by mu něco *přátelsky* sdělil a hned začal o brněnském procesu s organizací Volkssport. Rozsudek padl na základě vojenských posudků, které však vycházely z falešných předpokladů a informací. Národně socialistická strana v Československu je nezávislá na Hitlerově hnutí v Německu, nikdy od něho nedostávala nějaké instrukce. SA není vojenská, ale politická organizace a nemá nic společného s říšskou armádou. Mastný především Hitlerovi poděkoval za slovíčko *freundschaftlich*. Prohlásil, že klade velký důraz na celou věc a bude informovat svou vládu. Krátce nato Mastný hovořil s ministrem zahraničí Neurathem o tomto rozhovoru s Hitlerem. Znalecké posudky ze soudu v Brně mu již způsobily nepříjemnosti. Hitler požadoval zaslání demarše do Prahy, což mu však Neurath rozmluvil, protože by to bylo vměšování do vnitřních záležitostí.

Upozornil jsem Mastného, že dnes imunitní výbor v čs. parlamentu požádal o vydání 5 nacionálně socialistických poslanců (R. Jung, H. Krebs¹⁵, L. Schubert ad.).

28. 2. 1933

Dne 27. února 1933 zapálili nacisté říšský sněm v Berlíně a obvinili z toho komunisty a sociální demokraty, aby měli záminku brutálně proti nim zakročit. Obvinili též holandského komunistu, slabomyslného van der Lubbeho¹⁶, který přiznal, že požár založil sám, ale že je ve spojení se sociálními demokraty. Ještě téže noci nacisté obsadili redakci listu *Vorwärts* a začali zatýkat komunistické poslance, právníky, spisovatele, mezi nimi E. E. Kische, Ericha Mühsama, Ludwiga Renna, Carla von Ossietzkého. Vyslanec V. Mastný protestoval u Neuratha¹⁷ a docílil, že německá policie odvezla Kische¹⁸ k českým hranicím, kde ho propustila.

C. Hoffmannovi se podařilo, že knihovna Heinricha Manna¹⁹, který mezitím dostal čs. občanství, byla postoupena do ČSR. Obdobně se zasloužil o záchranu knihovny Georga Bernharda²⁰ a Waltra Mehringa²¹.

Za svého pobytu v Drážďanech se C. Hoffmann sblížil s Franzem Pfemfertem²² a přispíval do jeho časopisu *Aktion*, který bojoval proti válečné hysterii. Nacisty ohroženému Pfemfertovi pomohl Hoffmann k útěku do Československa.

3. 3. 1933

Manželé Pfemfertovi mě požádali, abych od nich převzal kufr Leninových dopisů. Vzhledem ke své odpovědnosti jsem na to nemohl přistoupit. Den nato jsem měl převzít pozůstalost Karla Marxe z archivu sociální demokracie. Byl bych tak učinil, kdyby s tím Mastný byl srozuměn. Ten však odmítl. Georg Stolz (1896–1964), od roku 1931 zástupce generálního sekretáře Internacionálního odborového svazu, se obrátil na Ludwiga Czecha²³, který byl předsedou německých sociálních demokratů v Praze (1921–1938). L. Czech dostal souhlas od ministra Ed. Beneše, který zplnomocnil vyslance Mastného postoupit zmíněný materiál do Prahy.

27. 3. 1933

Od 22. do 26. 3. 1933 jsem byl v Praze. Pět minut před mým odjezdem do Prahy se objevil Viktor Schiff²⁴ se zprávou, že mu policie odebrala cestovní pas. Žádal, aby mu byl vydán čs. pas. Krofta mi poslal telegram, že Schiff může počítat s pobytem v ČSR. Uvnitř Německa mu však pas nemůže být vystaven. Mluvil jsem s Rudolfem Oldenem²⁵ a s Bruno Freiem²⁶, který sdělil, že komunisté připravují v Německu organizaci, která by zachraňovala své členy před NSDAP.

14. 7. 1933

Dnes byl Mastný u Hitlera. Požádal Neuratha, aby mu zprostředkoval rozhovor, aby mohl projednat německo-československé vztahy. Mastný začal stížností na perzekuci Čechoslováků. Uvedl 246 případů. Hitler přiznal, že se stávají politováníhodné případy násilí, které však odsuzuje, a že Mastný jistě mluví o excesech proti Židům a nikoli proti Čechům. Hitler: *Vy jistě víte, že jsem fanatický antisemita*. Mastný opáčil, že sleduje Hitlerovy projevy a že při bojkotování Židů se vyskytují excesy, které nejsou hodny vysoké německé kultury. Hitler: *To nemůže ani jinak být, taková velká revoluce přinesla poměrně málo násilných činů, byla přece záchranou před komunismem*. Mastný opáčil, jak ČSR trpí v důsledku pronásledování komunistů, sociálních demokratů a Židů, kteří prchají přes hranice a proto spolužití národností v ČSR je možné jen za demokratického režimu. Připomněl případ Waltera Tschuppika²⁷, který je vězněn již 4 měsíce, aniž byl vyslýchán. Hitler řekl, že Tschuppika zná, on bojoval proti Hitlerovi nejen politicky, ale také osobně. Chce o tomto případu hovořit s ministrem zahraničí.

12. 10. 1933

Byl jsem na návštěvě u Borise Vinogradova, tiskového ataše na sovětském vyslanectví v Berlíně. Sdělil mi, že říšská vláda protestovala, že ruští korespondenti, kteří odcestovali z Německa do Prahy, šíří v tisku hrůzostrašné zprávy z procesu o požáru říšského sněmu... Píši zprávu pro Jana Hájka²⁸, vedoucího odboru na ministerstvu zahraničí, důvěrného spolupracovníka Ed. Beneše, že jsem dvakrát přijal jistého Wilhelma Brausera (pravděpodobně nacistického provokatéra). Brauser na vyzvání se legitimoval pasem, zdůraznil, že byl poslán sociálním demokratem Emilem Barthem (1879–1941) a že má podporovat zbývající sociální demokraty, kteří ještě zůstali v Německu. Požádal mě, abych se pokusil v Praze, kde již byl třikrát, uvést ho k ministru Ed. Benešovi. Brauser byl na čs. vyslanectví ještě třikrát. Navrhoval, abych s ním odešel. Cestou autem z vyslanectví bychom Bartha vzali do auta. Po týdnu jsem četl v pražských novinách, že v Praze byl zatčen nacistický agent a jeho spolupracovník Brauser, hledající spojení na ministerstvo zahraničí.

17. 3. 1934

Dopisovatel listu *Prager Tagblatt* Ernst Popper²⁹ byl 11. 3. v neděli zatčen státní policií a teprve včera 16. 3. propuštěn. Referoval ve svém listě o špionážní aféře (Polák Sosnowsky měl vyzvídat údaje o parním motoru pro letadla). Zprávy E. Poppera, zvláště pak o procesu ve věci požáru říšského sněmu, jsou státní policii již delší dobu nepříjemné. Popper nesměl po svém zatčení volat na čs. vyslanectví a vůbec nikoho nesměl vyrozumět, takže byl po několik dnů

nezvěstný. Ihned jsem intervenoval a do 24 hodin byl Popper propuštěn. Musel se písemně zavázat, že bude mlčet o svém zatčení... Když Popper oznámil, že bude vypovídat jen za přítomnosti vyšetřujícího soudce, kriminalista mu řekl: *Jestliže byste se takto choval před půl rokem, ležel byste již tam v koutě.* Ani mu nesdělil příčinu jeho zatčení. Popper odmítal večer ulehnout do špinavé postele. Byl převezen do věznice Columbia v Tempelhofu. Při zápisu personálních údajů vyslýchající reagoval: *Žid, to nám tady chybělo.* Službu ve věznici vykonávali pouze příslušníci SS. Údery do prsou, stoj v pozoru, stání obličejem ke zdi, běhání, dřepy. Popper se domníval, že musel běžet celkem 57krát. *Nyní s ním skončujeme. Chceš být raději zastřelen nebo oběšen?* V tmavé chodbě mu příslušník SS přiložil ke spánku revolver: *Máš ještě nějaké přání? Chci ještě napsat dopisy na rozloučenou. Své matce.* Pak byl odvelen do místnosti, kde esák výsměšně zvolal: *On chce psát dopis na rozloučenou své matce!* Byla to d'ábelská komedie plná sadismu. Následovaly rány a pohlavky. *Nyní mu odřízneme vejce.* Pak měl stále opakovat: *Jsem zbabělý Žid, bídný srab!* Následovala další příkoří a tělesné tresty...

V polovině roku 1934 se C. Hoffmann seznámil s Richardem Albertem Wittigem³⁰.

18. 1. 1935

Wittig mi přinesl záznam ze svého nedávného politického rozhovoru s Hitlerem na jeho předvolání. Stará protiruská koncepce, přitom nepřátelské výpady proti Československu, *vředu* ve středoevropském prostoru. Mastný mi k tomu blahopřál, že jsem tento záznam obdržel, a přikládá mu značný význam. Chce jej příští týden předat Benešovi, ale o jeho obsahu musí být informována francouzská a sovětská vláda.³¹

2. 2. 1935

Mastný byl několik dnů v Praze, kde ministru Benešovi přečetl a odevzdal Wittigův rozhovor s Hitlerem. Tento rozhovor prý udělal na Beneše hluboký dojem, ačkoli nikdy nedůvěřoval Hitlerovým řečem o míru. Potvrdilo se, že se Hitler nevzdal svých původních plánů proti sovětskému Rusku a že v Československu vidí stát, který musí být zničen. Člověk tomu věří teprve tehdy, když má v ruce průkazný materiál. Mastný včera předal po Benešově souhlasu kopii o rozhovoru François Poncetovi³² a dnes Phippsovi³³. Uvědomí oba své vlády?

14. – 16. 2. 1935

Dne 16. února jsem byl u Beneše poprvé v Černínském paláci. Beneš se zajímal o Hitlerův rozhovor s K. Wittigem. Ano, ale, mínil Beneš, provede Hitler uvedenou zahraniční politiku? Odpověděl jsem: *Ano. Hitler provádí dvojí*

politiku. 1. prostřednictvím zahraničního úřadu, 2. prostřednictvím strany, Rosenberga a národnostních organizací.

1. 3. 1935

François Poncet věděl o mé cestě do Prahy a přál si se mnou mluvit o Wittigovi. Chtěl se přesvědčit, zda Wittigovo sdělení bylo autentické. Vyprávěl jsem François Poncetovi o Wittigových vztazích k ultrapravicí, k Ludendorffovi³⁴, A.E.G. (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft) o zahraničních cestách, spolupráci s frakcí NSDAP v říšském sněmu, o korekturách textu Gottfrieda Federa³⁵ pro Lili Keithovou³⁶, o Wittigově zatčení, protože po Hitlerově uchopení moci posílal Ludendorffovi politické zprávy, dále o koncentračních táborech, o intervenci Wilhelma Brücknera³⁷, i o Wittigově opozičním postoji k režimu. Zmínil jsem se i o Wittigově jednání se Schachtem a Goebbelsem. François Poncet se domnívá, že Wittig patří ke skupině Edgara Junga³⁸. Wittigovy záznamy hrají pozoruhodnou roli v diplomatických akcích, které potvrzují starou Hitlerovu koncepci proti Rusku.

5. 4. 1935

Dnes přišel K. Wittig, zdůraznil, že hovořil s Ludendorffem. Hitler navštívil Ludendorffa a smířil se s ním. Nabídl mu vedení generálního štábu. Ludendorff si kladl podmínku, že dostane poradní hlas ve vládě. Tentokrát jsem měl 300krát dojem, že Wittig nemluví pravdu. Dosud nebyla zjištěna adresa K. R. A. Wittiga.

16. 4. 1936

Včera po dlouhé době byl u mne Karl Wittig. Pracuje ve staré budově říšského sněmu na biografii Fricka. Píše první díl o době bojů NSDAP, druhý díl je věnován Hansu Krebsovi, třetí státnímu sekretáři. Wittig uvedl, že do prvního dílu přijde jen Reventlow a on sám, neboť sledoval zahraniční politiku frakce NSDAP v říšském sněmu v letech 1923–1928. Této frakci dodával zprávy z moskevských pramenů, proti Locarnu, proti Společnosti národů. Reventlow je nyní v nemilosti. Zmíněný díl bude obsahovat mnoho dokumentárního materiálu. Wittig není členem strany.

V druhé polovině roku 1936 měl C. Hoffmann velmi málo času, takže zápisy v jeho deníku byly kratší, stručné, a časové mezery mezi jednotlivými záznamy se zvětšovaly. Poslední zápis z roku 1936 je 16. prosince. To se stupňovalo a C. Hoffmann opět pokračoval až 16. července 1937. Nezmínil se o tak důležité věci jako byla obálka s *důkazy* diskreditujícími M. N. Tuchačevského v Moskvě. Tyto materiály odevzdal K. Wittig na příkaz šéfa Sicherheitsdienstu R. Heydricha C. Hoffmannovi a ten je v dobré víře předal Ed. Benešovi. Obdobné to bylo v případě tajných jednání Ed. Beneše s Hitlerovými emisary Haushoferem

a Trauttmansdorffem, kde jsme odkázáni na zápisky vyslance V. Mastného uložené v Archivu Národního muzea.^{39, 40}

Jako člen diplomatického sboru byl C. Hoffmann s ostatními zástupci států pozván na 30. červenec 1936 na Olympijské hry v Berlíně. Později obdržel čestný olympijský odznak 2. třídy. Od 8. do 14. září se v Norimberku konal říšský sjezd nacistické strany NSDAP, kterého se rovněž zúčastnil. V roce 1938 byl pozván ministerstvem propagandy na přehlídku k oslavě anšlusu Rakouska.

Nelze to hodnotit dnešním pohledem jako Hoffmannovu slabost vůči nacismu, nýbrž jako obranu proti stávajícímu a potencionálnímu ohrožení Židů. Přitom ve své dřívější funkci legačního rady vždy důsledně hájil zájmy Československé republiky.

Dne 14. srpna 1936 se na francouzském velvyslanectví konala recepce, na které požádal hrabě Maxmilián Karl Trauttmansdorff velvyslance André François Ponceta, aby ho představil čs. vyslanci V. Mastnému. Hrabě Trauttmansdorff byl vysoký úředník říšského ministerstva práce. Pocházel ze staré rakouské šlechty, po první světové válce se stal čs. občanem. Jeho bratr Ferdinand Johann žil v ČSR na svém zámku v Horšovském Týně.

Trauttmansdorff sdělil Mastnému, že je zplnomocněn projednat s ním některé otázky dotýkající se zájmů obou zemí a požádal, aby ho Mastný přijal ve svém úřadě. Zdůraznil, že mu na přání Hitlera jde o zlepšení vztahů mezi Prahou a Berlínem. Celá věc měla být utajena a vedena mimo obvyklé cesty diplomatických styků. O jednání se prozatím neměl dozvědět ani ministr zahraničí Konstantin Neurath.

V. Mastný si byl vědom velké odpovědnosti za tuto akci a proto přijel 17. srpna 1936 do Prahy, aby informoval prezidenta Ed. Beneše. Téhož dne poobědvali společně s Janem Masarykem, vyslancem v Londýně. Shodli se na tom, že je třeba německou iniciativu brát vážně.

Ačkoliv první kontakt s Prahou zahájil hrabě Trauttmansdorff, podnět ve skutečnosti vycházel od Georga Albrechta Haushofera spojeného se skupinou kolem Joachima von Ribbentropa. Jemu předložili tajnou zprávu. V. Mastný se sešel 16. a 17. října 1936 s Trauttmansdorffem, který mu oznámil, že Hitler chce poslat k prezidentu Benešovi prostředníka. Cesta měla být přísně utajena.

V polovině listopadu 1936 se Haushofer a Trauttmansdorff vypravili inkognito do Prahy. Nesměli se sejít s nikým z německého vyslanectví v Praze. Setkání s prezidentem Benešem se konalo 13. listopadu 1936. Následujícího jednání se zúčastnil i ministr zahraničí Kamil Krofta. Dne 18. listopadu 1936 na Hradě proběhla další schůzka trvající šest hodin.

16. 12. 1936

Německo hodlá v sudetoněmeckých územích vyvolat povstání, potom neoфициálně napochodovat, poslat *dobrovolníky* jako ve Španělsku. Zdá se, že Henleinovi lidé tomu věří. Je tu plno rozporů, zatímco kampaň se vší silou pokračuje, Mastný prostřednictvím důvěrníků – znám jen Trauttmansdorffa z ministerstva práce – navázal jednání, která mají vyústit ve smlouvu Německa s Československem. Ta nemá být jen paktem o neútočení, nýbrž více. Goebbels mu nabídl tiskovou dohodu jako s Rakouskem a Polskem, jinak kampaň neustane. Avšak Goebbels neví o důležitějších dohodách, které jsou zcela důvěrné. Mastný poslal kurýry z Berlína do Prahy. Já sám jsem dodal Benešovi dopisy Mastného, ve vlaku na zpáteční cestě z Prahy do Berlína jsem potkal Trauttmansdorffa, ten se však odvrátil, aby nebyl poznán...

Trauttmansdorff přijel do Prahy ještě 3. a 4. ledna 1937. Dne 6. ledna 1937 pobyl Mastný u Ed. Beneše v Sezimově Ústí. Dne 14. ledna 1937 předložil Trauttmansdorff Haushoferovi návrh smlouvy shrnující výsledky předchozích jednání. Když materiály obdržel Ad. Hitler, přikázal oběma německým vyjednavacům, aby v jednání nepokračovali. Rozhovory nebyly již nikdy obnoveny.

Dne 20. října 1938 se C. Hoffmann dozvěděl, že nová vláda v Praze odvolává vyslance V. Mastného z Berlína a dosazuje na jeho místo Františka Chvalkovského. Po protizidovských akcích nacistů, zapalování synagog 9. a 10. listopadu 1938 v Německu, viděl, že jeho další pobyt v Berlíně je neudržitelný a pro oba manžele nebezpečný. Mohl být nacistům nepohodlný a podezřelý nejen proto, že byl Žid, ale také proto, že v předchozích letech pomáhal politikům a literátům ohrožovaným nacismem.

V následující době se německo-československé vztahy stále zhoršovaly, takže více a více Hoffmannových přátel odcházelo do exilu. On a jeho žena se do Prahy vrátili na podzim 1938. Pronajali si byt na Malé Straně na Maltézském náměstí č. 5. V roce 1939 byli nuceni se přestěhovat na Malé Straně do Durdíkovy ul. 6 (dnes ul. Rošických). V roce 1941 museli opustit i tento byt a přestěhovat se na pomezí Žižkova a Hrdlořez (Praha XI, Na Balkáně č. 315).

Nucené dovolené využil C. Hoffmann v listopadu 1938 k cestě do Londýna, kde předal dceři Edith svůj politický deník. Dcera měla ukončené studium dějin umění v Berlíně, kde také promovala na základě práce o malíři Oskaru Kokoschkovi (nar. 1886 v Rakousku, 1934 emigroval do Prahy a pak do Londýna). O. Kokoschku poznala již dříve za pobytu v umělecké kolonii v Hellerau. Roku 1940 se provdala za Litevce narozeného v Palestině, žurnalistu Eliezera Yaou, který se později stal izraelským diplomatem. V emigraci žil také již od 14. května 1938 Hoffmannův syn Hans Herbert; nejprve v Paříži a potom v Londýně.

Dcera a přátelé přemlouvali C. Hoffmanna, aby zůstal v Londýně, ale on se vrátil do Prahy.

Dne 31. ledna 1939 byl oficiálně penzionován. Dne 29. března 1939 byl vyslýchán gestapem o své činnosti v Berlíně. Dne 11. července 1939 byl pozván na ministerstvo zahraničí v Praze, kde byl pořízen záznam o některých bodech jeho působnosti.⁴¹

Další osudy manželů Hoffmannových podrobně vylíčila MUDr. Cecilie Friedmannová (nar. 2. dubna 1912)⁴². Byla deportována 29. ledna 1943 do Terezína a 18. května 1944 do Osvětimi, kde se dočkala osvobození. Koncem roku 1945 zaslala redakci časopisu *Aufbau* do New Yorku článek, v němž vylíčila poslední dny života manželů Hoffmannových:

C. Hoffmann prodělal v letech 1939–1942 na gestapu těžké výslechy. Dne 13. dubna 1942 obdrželi manželé předvolání do transportu. Přátelé se pokoušeli je z tohoto transportu zachránit. Švédský konzul (Hoffmannovi měli švédské výjezdní vízum) intervenoval u gestapa, byl však brskně odmítnut. Současně přátelé telefonovali do Berlína zahraničnímu korespondentovi Otto von Heydebreckovi, aby ihned vyrozuměl berlínský zahraniční úřad. Tehdejší státní sekretář Otto Meissner (1880–1953) intervenoval u berlínského gestapa o zrušení účasti v transportu. 17. listopadu 1942 obdrželi manželé úřední sdělení, že byli osvobozeni od transportu.

Autorka tohoto článku nemohla vědět, jak rafinovaně zapracovalo vedení Zentralstelle für jüdische Auswanderung v Praze. Dali protektorátními policisty sloužícími v této centrále sledovat C. Hoffmanna a 20. dubna 1942 ve 20 hod. jej zadrželi v Jindřišské ulici a předali do vězení v centrále ve Střešovicích, Dělostřelecká 11 (od roku 1940–1945 Schillstr. 11). Stalo se tak na příkaz SS-Manna Karla Rahma, pozdějšího velitele Terezína. Dne 22. dubna 1942 byli Hoffmannovi odvedeni bez zavazadel a potravin na seřadiště u Veletržního paláce.

Dne 25. května 1942 byl spáchán atentát na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha. Po jeho smrti 4. června 1942 bylo popraveno velké množství významných osobností. Hoffmann se domníval, že by se i on stal obětí a že mu tedy pobyt v Terezíně vlastně zachránil život.

Počátkem roku 1943 jej komandatura vyzvala, aby pomáhal pracovat v táborové tiskové službě. Domníval se, že chtějí zneužít jeho jména, aby publikoval zprávy o životě v lágru. Byl zcela rozhodnut jít dobrovolně do Polska, nebo volit jakýkoli jiný způsob smrti. Nakonec vyšlo najevo, že šlo o překládání českých knih a novin. Tato činnost byla později nejdůležitějším pramenem k šíření ilegálních novinových zpráv v lágru.

Vedle své práce v samosprávě se C. Hoffmann účastnil také přípravy programů volného času. Přednášel o českém básnictví nebo psal kritiky o kulturních událostech v Terezíně. Organizoval divadelní představení na půdě jednoho baráku, aranžoval komorní hudbu pro tzv. *kavárnu*, nebo inspiroval mladé lidi k literárním pokusům. Jeho manželka pracovala v dietní kuchyni. Nejdříve žili odděleně, teprve na jaře 1944 si směli zařídit společnou místnost.

V roce 1944 se zhoršil zdravotní stav obou. Irma onemocněla záškrtem, Camill se musel 14. července podrobit těžké operaci prostaty a zůstal v nemocnici dva měsíce.

Poslední transport, který odjížděl z Terezína do Osvětimi, připravili gestapáci na 28. říjen 1944, tedy na den výročí vzniku Československa. Výběr prominentních deportovaných neprovádělo gestapo, ale rabín Benjamín Murelstein⁴³. Hoffmann byl po operaci velmi zesláblý. Přestože mu lékaři nabídli, že budou za něj intervenovat u SS, odmítl. Po příjezdu do Osvětimi oba manželé Hoffmanovi zahynuli v plynové komoře.

POZNÁMKY

¹ Arne Laurin (vl. jménem Arnošt Lustig), nar. 24. 2. 1889 Hrnčiče u Prahy, 1919–1921 redaktor *Tribuny*, 1921–1938 šéfredaktor *Prager Presse*, 1938 emigroval do USA, kde 18. 2. 1945 zemřel.

² Johann Wolfgang Brügel, nar. 3. 7. 1905 v Hustopečích – zemř. 15. 11. 1986 v Londýně, 1924–1928 studium práva na něm. univerzitě v Praze, 1930–1938 osobním tajemníkem ministra L. Czecha, na jaře 1939 do exilu, 1939–1940 úředníkem Čs. národního výboru v Paříži, 1941–1945 v min. pro hospodářskou obnovu v Londýně, 1945–1946 v Praze, pak znovu do emigrace; jako historik vydal několik prací, především *Tschechen und Deutsche 1918–1938*, München 1967 a *Tschechen und Deutsche 1939–1946*, München 1974; 1976 jmenován profesorem univerzity ve Vídni. Jako první vydal deník C. Hoffmanna *Johann Wolfgang Brügel – Norbert Frei, Berliner Tagebuch 1932–1934. Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte*, München 1988, Nr. 1, s. 131–183. U autora je chybně uvedeno křestní jméno Wilhelm, správně má být Wolfgang.

³ Serke, Jürgen, *Böhmische Dörfer*, Wien-Hamburg 1987, s. 219–229.

⁴ Sudhoff, Dieter, *Camill Hoffmann Politisches Tagebuch 1932–1939*, Klagenfurt 1995. Autor přejímá špatně uvedené křestní jméno J. W. Brügela Wilhelm. Hoffmannův deník v rukopise vlastní jeho dcera Edith v Londýně. Kopie

deníku (neúplná) je uložena v archivu Institutu für Zeitgeschichte v Mnichově pod signaturou F 147.

Na vydání deníku C. Hoffmanna D. Sudhoffem zareagoval jako první český historik Dejmek, Jindřich, Kamil Hoffmann a jeho berlínské politické deníky, Český časopis historický 94/1996, s. 830–853; Kryl, Miroslav, Terezínské studie a dokumenty, Praha 2000, s. 189–201.

- ⁵ František Chvalkovský (1885–1944), člen agrární strany, 1927 vyslanec v Berlíně, 1932 v Římě. Od října 1938 do dubna 1939 ministr zahraničí, pak zástupce protektorátní vlády v Berlíně. Zahynul při leteckém náletu.
- ⁶ Samuel Sängner (1864–1944). V letech 1919–1921 zplnomocněný zástupce německé diplomacie v Praze.
- ⁷ Lev Davidovič Trockij (vl. jménem Leib Bronstein, 1879–1940), lidový komisař Rudé armády, 1927 vyloučen z bolševické strany, 1928 vypovězen do Kazachstanu, 1937 v Mexiku, 1940 spáchán na něho sovětskými agenty atentát.
- ⁸ Sami Pascha Kemalettin, 1924–1934 vyslancem v Berlíně.
- ⁹ Živojin Balugdžić, 1924 jugoslávským vyslancem v Berlíně, 1926 v Římě a pak do r. 1935 opět v Berlíně.
- ¹⁰ Klara Zetkinová (1857–1933), vybudovala socialistické hnutí německých žen, 1919–1924 v ústředí KPD, 1921–1933 členkou exekutivy kominterny, 1932 nejstarší předsedkyně říšského sněmu.
- ¹¹ Ernst Torgler (1893–1963), člen KPD, 1933–1935 ve vazbě, jeden z hlavních obžalovaných v procesu o požáru říšského sněmu.
- ¹² Zinaida Volkovová (1901–1933), druhá dcera Trockého z manželství s Alexandrou Sokolovskou.
- ¹³ Gisela Eugenie (Lela) Danglová (1894–1969), navštěvovala ve Vídni hereckou školu a hudební akademii, ve dvacátých letech odešla do Berlína, stala se velmi blízkou přítelkyní Camilla Hoffmanna, následovala jej také do Prahy v r. 1938, nakonec se uchýlila do hotelu ve Vídni.
- ¹⁴ Natalie Sedovová, druhá žena Trockého, kterou poznal v r. 1903 v Paříži.
- ¹⁵ Hans Krebs (1888–1947), zemský vedoucí organizace Volkssportverband, 1932 proces v Brně, ve vazbě zůstal do konce července 1933 a po složení kauce 200 000 Kč propuštěn. Uprchl do Německa 30. 1. 1934 k říšskému ministru vnitra W. Frickovi. Po mnichovském diktátu jmenován vládním prezidentem v Ústí nad Labem. 14. 2. 1947 odsouzen k trestu smrti.
- ¹⁶ Marinus van der Lubbe (1909–1934), holandský anarchista, povoláním zedník, dopaden při požáru říšského sněmu. 23. 12. 1933 odsouzen k trestu smrti a 10. 1. 1934 popraven.

- ¹⁷ Konstantin Hermann Freiherr von Neurath (1873–1956), 1921 vyslancem v Římě, 1930 v Londýně, 1932 říšským ministrem zahraničí, 1939 říšským protektorem v Čechách a na Moravě, 1946 v Norimberku odsouzen k 15 letům vězení, 1954 předčasně propuštěn.
- ¹⁸ Egon Erwin Kisch (1885–1948), německo-český žurnalista a komunistický spisovatel, od r. 1921 v Berlíně, 28. 2. 1933 zatčen a 11. 3. 1933 odsunut do ČSR, později v Paříži, v občanské válce ve Španělsku 1937, v Mexiku 1940, návrat do Prahy 1946.
- ¹⁹ Heinrich Mann (1871–1950), 1936 uděleno československé občanství.
- ²⁰ Georg Bernhard (1875–1944), 1909–1930 šéfredaktor *Die Vossische Zeitung*, 1928–1933 profesor na Vysoké obchodní škole v Berlíně, 1933 emigroval do Paříže, 1940 internován, 1941 uprchl do USA.
- ²¹ Walter Mehring (1896), spisovatel, začal jako expresionistický lyrik, pak přes dadaismus se věnoval politickému kabaretu, nacismus přežil v emigraci.
- ²² Franz Gustav Hugo Pfemfert (1879–1954), německý publicista a expresionistický spisovatel, vydával levicově orientovaný časopis *Die Aktion*, 1933 jako emigrant v ČSR, pak ve Francii, New Yorku a nakonec v Mexiku. Jeho žena Sfera Chaja (1883–1963) se z exilu vrátila v r. 1955.
- ²³ Czech Ludwig (nar. 14. 2. 1870 ve Lvově). Koncem 90. let se stal redaktorem brněnského soc. dem. listu *Volksfreund*. R. 1920 zvolen poslancem za něm. soc. dem. stranu, r. 1929 jmenován ministrem soc. péče, pak ministrem veřejných prací a později zdravotnictví. V březnu 1938 rezignoval na funkci předsedy strany pod tlakem nacionalistického křídla ve straně, vedeného W. Jaksem a zároveň podal demisi jako ministr zdravotnictví. Jeho dlouholetým sekretářem byl J. W. Brügel. L. Czech zemřel v židovském táboře v Terezíně.
- ²⁴ Viktor Schiff (1895–1953), německý sociálně demokratický novinář, redaktor listu *Vorwärts*, 1933 emigroval přes Paříž do Anglie.
- ²⁵ Rudolf Olden (1885–1940), právník, žurnalista, do 1933 redaktorem *Berliner Tagesblatt*, emigroval přes Prahu do Londýna, pomáhal při záchraně emigrantů z ČSR a Rakouska. Při cestě do USA zahynul při torpedování německou ponorkou.
- ²⁶ Bruno Frei (nar. 1897 v Bratislavě), vl. jménem Benedikt Freistadt, v emigraci v ČSR jako komunista vydával *Der Gegenangriff*, 1936 do Francie, 1941 v Mexiku, 1946 návrat do Rakouska, zemřel 1988.
- ²⁷ Walter Tschuppik (1889–1955), německo-český publicista a dramatik, redaktor *Prager Tagblatt* od r. 1914, vedoucí *Münchener Neueste Nachrichten* a *Süddeutsche Morgenpost*, od ledna do listopadu 1933 vězněn nacisty v Berlíně, po návratu do Prahy vydával ilustrovaný deník *Der Montag*.

- ²⁸ Jan Hájek (22. 7. 1883 – 10. 8. 1969), za 1. svět. války zapojen do odboje, 1915–1917 vězněn, 1919 člen čs. delegace na mírové konferenci v Paříži, 1919–1938 přednosta zpravodajské sekce ministerstva zahraničí, důvěrník Ed. Beneše. Dne 19. 3. 1939 zatčen gestapem, do konce války v různých koncentračních táborech. 1956–1960 vězněn za podvracení republiky, 1960 amnestován.
- ²⁹ Ernst Popper (1890–1950), korespondent listu *Prager Tagblatt*, 1936 vykázan z Německa, později emigroval do Londýna.
- ³⁰ Karl Richard Albert Wittig (1900–1982), byl mnohonásobný agent pracující pro nacisty, po válce pro Američany, pro východoněmeckou Stasi, a nakonec i pro státní bezpečnost v Praze. Všichni historikové, kteří se ve svých pracích zabývají případem maršála M. N. Tuchačevského, popraveného Stalinem r. 1937, dotýkají se i případu K. R. A. Wittiga.
- Když se v Československu v únoru 1948 chopili moci komunisté, tento dlouholetý spolupracovník Heydrichova Sicherheitsdienstu se stal agentem čs. státní bezpečnosti. Jedním z důstojníků, kteří řídili jeho činnost, byl pozdější zástupce náčelníka odboru pro aktivní opatření a dezinformace Ladislav Bittmann, který po porážce Pražského jara v srpnu 1968 emigroval do USA. S Wittigem udržoval od začátku šedesátých let služební kontakty ve východním Berlíně. Wittig kdysi přes C. Hoffmanna předával dezinformační zprávy. Bittmann zdůraznil: *Wittig představuje klíč k osudu maršála Tuchačevského*. Ladislav Bittmann, *Špionážní oprátky*, Toronto 1981, s. 119 ad.
- ³¹ O poválečné činnosti A. Wittiga viz fotografie v příloze č. 7, 8, 9.
- ³² André François Poncet (1887–1978), v l. 1931–1938 francouzský vyslanec v Berlíně. 1943–1945 internován nacisty v Tyrolech.
- ³³ Sir Eric Edmund Phipps (1875–1945), 1933–1937 britský vyslanec v Berlíně.
- ³⁴ Erich Ludendorff (1865–1937), 1923 se aktivně účastnil na Hitlerově puči v Mnichově.
- ³⁵ Gottfried Feder (1883–1941), spoluzakladatel NSDAP, státní sekretář v ministerstvu hospodářství, profesor na technice v Berlíně.
- ³⁶ Lili Keithová, berlínská novinářka pro sovětský list *Izvestija*.
- ³⁷ Wilhelm Brückner (1884–1954), člen freikorpsu při puči proti republice rad v Mnichově, 1940 roztržka s Hitlerem, odešel do armády.
- ³⁸ Edgar Julius Jung (1894–1934), politický poradce Franze von Papena, zastřelen za aféry E. Röhma.
- ³⁹ Lukeš, Igor, *Československo mezi Stalinem a Hitlerem* (Benešova cesta k Mnichovu), Praha 1999. Čtvrtá kapitola zaznamenává tajná jednání mezi

Prahou a Berlínem, dotýká se podrobněji Benešovy role v tragicky proslulé Tuchačevského aféře (s. 98–114). Igor Lukeš plně využívá deníků V. Mastného o rozhovorech s G. A. Haushoferem a M. K. Trauttmansdorffem, čímž doplňuje Hoffmannovy záznamy. Ze zpráv V. Mastného bylo jasné, že mezi Wehrmachtem a Rudou armádou existuje těsný kontakt. Prezident Ed. Beneš nemohl vědět, že je to kontakt mezi zrádci (s. 107). Pozůstalost V. Mastného v Archivu Národního muzea.

⁴⁰ Kvaček, Robert. Nad Evropou zataženo, Praha 1966, s. 305–314.

⁴¹ Dne 11. 7. 1939 se na ministerstvu zahraničí v Praze uskutečnil rozhovor odborového rady dr. Tomsy s C. Hoffmannem o jeho činnosti se státním tajemníkem dr. Otto Meissnerem a Alfredem Rosenbergem. Viz příloha č. 4.

⁴² MUDr. Cecilie Friedmannová zachytila po válce osudy manželů Hoffmannových v Terezíně. Viz příloha č. 6.

⁴³ Benjamin Marmelstein se narodil r. 1905 ve Lvově, studoval na univerzitě ve Vídni, kde promoval r. 1927. Od r. 1931 byl rabínem ve Vídni. Jevil se jako člověk nevládný a hrubý. Byl uzavřený, občas míval cholerické záchvaty vzteku. Dělal dojem brutálního muže, ve skutečnosti byl bojácný a zbabělý. Koncem září 1944 dostal od terezínského velitele Karla Rahma rozkaz připravit poslední transport do Osvětimi.

V červnu 1945 byl B. Marmelstein vzat do vyšetřovací vazby v Litoměřicích, kde setrval půldruhého roku. V rozsudku s velitelem tábora K. Rahmem se uvádí: *I když se musí připustit, že Marmelstein pro své způsoby nebyl v ghettu právě oblíben a že ho mnozí nenáviděli a podezřívali – musí se na základě aktů považovat za zcela rehabilitovaného.* Odjel do Říma, kde v říjnu 1989 zemřel. Vrchní rabín ho nenechal pohřbít vedle jeho ženy, uložen byl na okraji hřbitova.

Moser, Jonny, Dr. Benjamin Marmelstein – navždy obviněný?, Praha 1992, s. 87–93.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

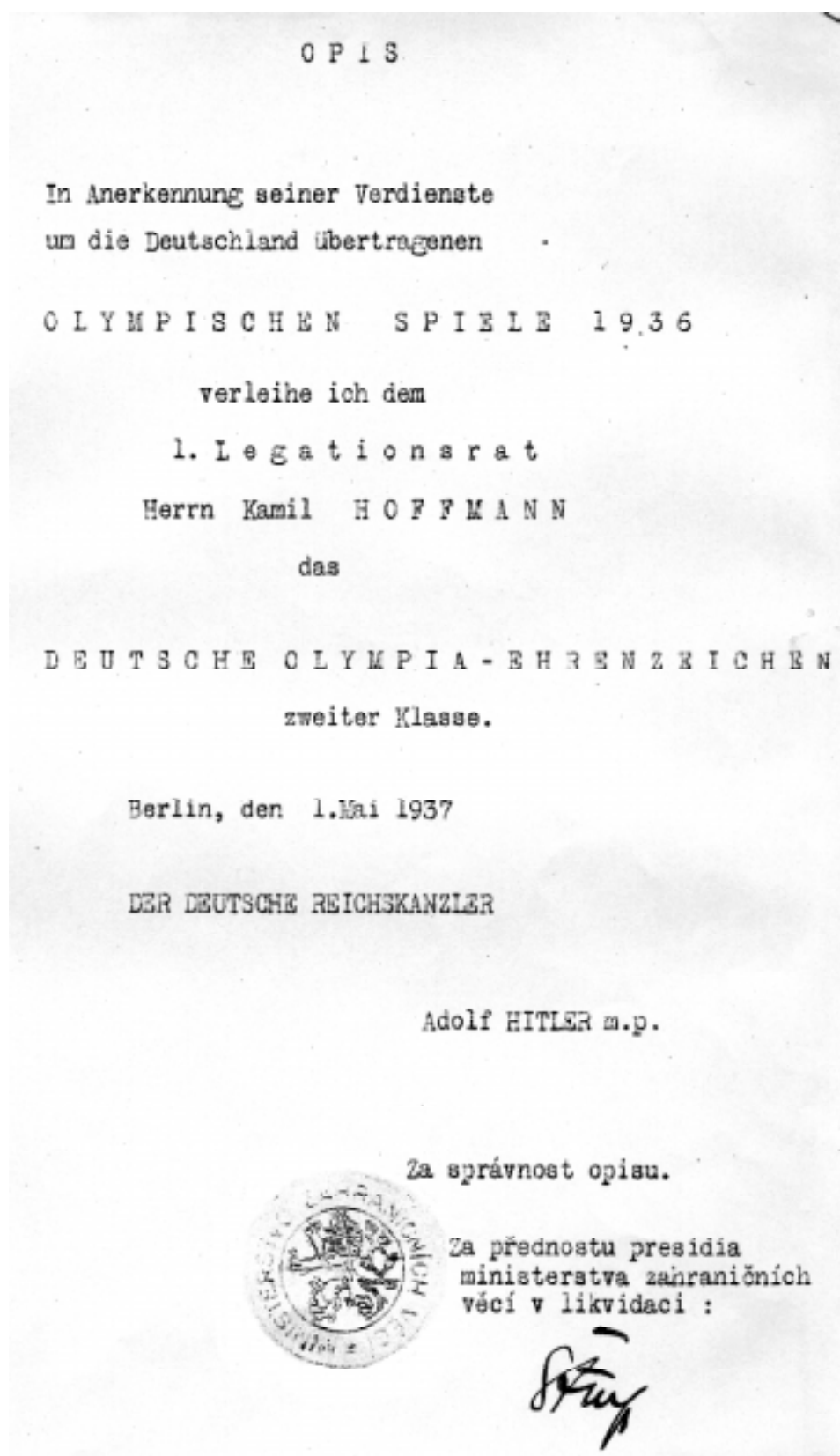
Obr. 1 Camill Hoffmann (1878–1944)



Obr. 2 Jmenovací dekret min. zahraničí Ed. Beneše k ustanovení C. Hoffmanna tiskovým attaché z 10. 5. 1921 (SÚA Praha, fond Prezidium ministerské rady, č. 742, sign. 13, 21447/39.)

Návrh jmenovací	Odůvodnění návrhu	Predneseno a schváleno v ministerské radě dne:
Navrhuje se jmenování tiskovým attaché ve skupině konceptních úředníků ad personam v VII. hodn. tř. 1. stupně platy. V Praze, dne 10./V.1921.	Studoval na německém gymnasiu v Praze. Po absolvování 7 tříd přestoupil na obchodní akademii, kde maturoval r. 1899. Po té byl po dva roky hospitantem vídeňské university studuje estetiku a dějiny umění. Vstoupil do služeb vydavatelské a nakladatelské fy. Weiss a byl literárně činným přispívaje do různých časopisů. R. 1902 uveřejnil své první literární dílo ADAGIO STILLER ABENDE a vstoupil do redakce deníku DIE ZEIT, kde setrval do r. 1912, kdy přestoupil do DRESDNER NEUSTER NACHRICHTEN v Drážďanech. Během své publicistické činnosti dopisoval do měsíčníku DAS LITERARISCHE ECHO o české literatuře a přeložil též mnoho českých literárních věcí do němčiny. Byl též dopisovatelem a spolupracovníkem různých denníků švýcarských a říšskoněmeckých, kde během války uveřejnil stati o české kultuře a příklady z české literatury. Počátkem roku 1919 přijat do služeb tiskového odboru prezidia ministerské rady jako smluvní úředník. V září 1920 převzat do služeb ministerstva zahraničních věcí a přidělen k vyslanectví Republiky Československé v Berlíně, kdež koná jako velmi cenný žurnalista - literát svými konexemi v žurnalistickém a literárním světě platné služby. Uhrada přelimitována jest v kap. X. tit. 3. 13. Návrh na jmenování ad personam dle se a konto míst, jež budou systemisována pro tiskovou zahraniční službu s tím, že po systemisaci zařazení na systemisované místo bude provedeno. <i>Ed. Beneš</i> ministr zahraničních věcí.	

Obr. 3 Adolf Hitler propůjčuje C. Hoffmannovi 1. 5. 1937 u příležitosti olympiády medaili 2. třídy





Zaenan

Doklad se ne uvádí, že podle Eamila Hoffmana a předkládá „das Deutsche Olympische Ehrenzeichen zweiter Klasse“, propůjčené mu dne 1.5.1937 „in Anerkennung seiner Verdienste um die Deutschland übertragener Olympischen Spiele 1936“, předepsané vládní normou Vládní a říšský kancléř, jehož i přívodní depist^{22.5.37} postle uheri mu vyjmenování bylo dáváno, jako Ausdruck seiner Anerkennung und des Dankes des deutschen Volkes

+ předepsané vládní ministrem Dr. Heisnerem.

E. Hoffmann pokračuje na to, že olympické vyjmenování není snad jediným důkazem, že i úřední knihy jeho činnost uznávají a ji cení. Ne přitom byl říšským ministerským propagačy provan, aby v březnu 1938 pro nauce in říšského kancléře z Vládní byl svědkem slavnostního předání říšského kancléře z obce ministerstva ve Wilhelmstrasse. Alfred Rosenberg rovněž

C. Hoffmann je pravidelně na své před-
nášky. Byl také pozván na říšský sjezd
strany v Norimberku 8.-14. 7. 1936 a
dostal k tomu sjezdu novinářský pří-
kaz. Zmínovaný je přesvědčen, že také
p. vyslanec Dr. Kašný bude v případě
potřeby vysvětlení a bližší informace
o sledném programu jmenovaného k ně-
meckým úředníkům.

- Praha, 11. 7. 1939.

[Signature]
ostat. předz

Kilá -
[Signature]

Obr. 4 Odborový rada čs. min. zahraničí 11. 7. 1939 pořídil záznam o rozhovo-
ru C. Hoffmanna se státním tajemníkem O. Meissnerem a Alf. Rosenber-
gem o účasti na říšském sjezdu NSDAP v Norimberku 8. – 14. 7. 1936
(SÚA Praha, fond Prezidium ministerské rady, č. 742, sign. 13, 21447/39).

Obr. 5 Žádost C. Hoffmanna na policejním ředitelství v Praze 1. 12. 1939 o vydání občanské legitimace (SÚA Praha, fond Policejní ředitelství v Praze, čj. 606029).

Žádost
**POLICEJNÍ ŘEDITELSTVÍ
V PRAZE.**
Pod-1. XII. 1939 č. 606029
Tiskopis

na žádost za

všeobecnou občanskou
legitimaci *2632*

Kamil Hoffmann *18/1*
21/1

Občanská legitimace vyhotovena
dne 1939.
a zapsána v seznamu občanských legitimací
pod čís. *13191* ..

Zapísáno

Příjem legitimace stvrzuje
dne *30. XII. 1939*
Kamil Hoffmann

Uložit!

Jméno a příjmení Hoffmann Kamil
 povolání ministrský rada v. v. stav ženatý
 den, měsíc a rok narození 31. srpna 1878 nábož. isr.
 rodiště Kolín polit. okres Kolín
 příslušnost Praha polit. okres Praha
 bydliště Praha III. Durdíkova č. 492/1
 rodiče Izák a Teresa Hoffmann roz. Dufkové
 manžel-ka Irma Hoffmannová

Popis osoby:



Postava střední
 vlasy černé přechvilné
 oči temně modré
 nos hl.
 vousy černé přechvilné
 ústa střední
 zuby zdravé
 zvl. znamení ne

Doklady:

Občanská legitimace z
 Osvědčení o státním občanství čís. 1 R-6415 ai 89 ze dne 9. září 1939
 Domovský list (potvrzení o domov. přísl.) čís. 15359 ze dne 2. září 1939
 Křestní (podný list) israelitické obce - Kolín ze dne 5. ledna 1931
 Oddací list isr. obce ve Vídni ze dne 4. dubna 1902 den sňatku 5. června 1904
 Doklad o vdovství (rozl., rozv.)
 Přihláška bytová policijního obvodu komisařství pro Malou Stranu ze dne 10. srpna 1939

Vojenský doklad:

číslo hodnost
 list)

Obr. 6 Carl Richard Albert Wittig (1900–1982), nacistický agent.



Obr. 7 C. R. A. Wittig píše 9. 12. 1947 z Frankfurtu nad Mohanem dr. V. Mastnému, že hodlá přijet do Prahy (viz následující strana)

Překlad dopisu: Chtěl bych Vám také dopisem poděkovat za přátelské pozdravy, které jste mi zprostředkoval přes pana dr. Schuberta. Byl jsem velmi potěšen, že jste přežil Třetí říši a že jsem – i když jen nepřímo – přispěl k Vaší rehabilitaci. Jestliže počátkem příštího roku přijedu do Prahy, bude pro mne zvláštním potěšením, budete-li mě očekávat dříve, než pojedu na Pražský hrad. O svém příjezdu Vás včas vyrozumím. V případě, že mi napíšete, z čehož bych se velmi těšil, prosím posílat Vaši poštu na československou misi ve Frankfurtu nad Mohanem přes československé ministerstvo zahraničí a ministerstvo obrany, protože normální poštovní spojení pracuje ještě málo uspokojivě. K vánočním svátkům a Novému roku prosím, abyste přijal má nejlepší přání... Váš Karl Wittig.

(Archiv Národního muzea v Praze, fond Pozůstalost vyslance Vojtěcha Mastného.)

Dopis žurnalisty K. Wittiga ze dne 9. prosince 1947.

7.

Frankfurt a. M. 9. 12. 47,
Wehrheimer Str. 9.

Gehr verehrter Herr K. Mastny!

Ich möchte Ihnen auch einmal brieflich für die freundlichen
Grüße danken, die Sie mir durch Herrn K. Schubert übermitteln
liessen.

Sehr erfreut war ich, zu erfahren, dass Sie das „Dritte Reich“
lebend überstanden haben und dass ich - wenn auch nur
indirekt - zu Ihrer Rehabilitierung beitragen konnte.

Wenn ich Anfang nächsten Jahres nach Prag kommen werde,
so wird es mir ein besonderes Vergnügen sein, Ihnen meine
Aufwartung zu machen, bevor ich zur Prager Burg herauf-
fahre. Von meiner Abreise werde ich Sie rechtzeitig
benachrichtigen.

Für den Fall, dass Sie mir einmal schreiben, worüber ich
mich sehr freuen würde, erbitte ich Ihre Post an die tschecho-
slowakische Mission (Gen. K. J. Sudhara) in Frankfurt a. M.
über das tschechoslowakische Außen- oder Verteidigungsministerium,
da der normale Postverkehr noch wenig zufriedenstellend
arbeitet. Meine Weihnachtspost und Jahreswechsel bitte ich
Sie, meine besten Wünsche entgegennehmen zu wollen und
sehr sehr herzliche Grüsse! Ihr

Karl Wittig m. pr.

ZUSAMMENFASSUNG

CAMILL HOFFMANN
DICHTER – JOURNALIST – DIPLOMAT
(1878–1944)

Bohumil Černý

Camill Hoffmann wurde am 31. 10. 1878 in der tschechischen Stadt Kolín geboren. Er war der jüngste von zwölf Geschwistern. Er studierte an einem deutschen Gymnasium in Prag sieben Klassen aus und sein Studium hat er an einer Handelsakademie beendet.

Danach ging er nach Wien, wo er in der Redaktion der linksorientierten Zeit wirkte. Im Jahre 1904 heiratete er in Wien Irma Oplatková. Im Jahre 1907 wurde die Tochter Edith und 1910 der Sohn Hans Herbert geboren.

Im Jahre 1902 veröffentlichte C. Hoffmann seine ersten Gedichte Adagio stille Abende. In demselben Jahr übersetzte er mit Stephan Zweig die Texte des französischen Schriftstellers Ch. Baudelaire Gedichte in Vers und Prosa. Die zweite Gedichtsammlung Die Vase (1910) war ein melancholisches Bild seiner tschechischen Heimat. Seitdem gehörte er zu den jungen Wiener Dichtern, die sich zu dem Schriftsteller Hugo von Hoffmannstahl bekannten.

In den Jahren 1910–1918 arbeitete er in der Redaktion der Dresdener Neuesten Nachrichten. Er übersiedelte mit seiner Familie nach Hellerau bei Dresden, wo sich eine künstlerische Gruppe zu deutschem Expressionismus bekannte. Im Jahre 1912 publizierte C. Hoffmann die Sammlung Deutsche Lyrik aus Österreich und 1913 Briefe der Liebe (aus dem 18. und 19. Jahrhundert).

Nach dem ersten Weltkrieg übersetzte er Die Weltrevolution von T. G. Masaryk, das Buch Der Aufstand der Nationen von Ed. Beneš, Geschichte der Tschechoslowakei von Kamil Krofta und Gespräche mit Masaryk von Karel Čapek.

Im Jahre 1919 trat C. Hoffmann in diplomatische Dienste der ČSR ein und wirkte in der Berliner Botschaft als Presseattaché. Auf Wunsch des Präsidenten Masaryk hat er eine Zeit dem Redakteur Arne Laurin bei der Gründung der Prager Presse geholfen.

In der Berliner Botschaft arbeitete er mit den Botschaftern Vlastimil Tusar (1921–1924), Kamil Krofta (1925–1927), František Chvalkovský (1927–1932) und mit Vojtěch Mastný (1932–1939) zusammen. Als Dichter, Diplomat und

Mitglied der Deutschen sozialdemokratischen Arbeiter-Partei (DSAP) wurde er hoch geschätzt.

Nach dem Eintritt von V. Mastný als Botschafter begann C. Hoffmann sein Politisches Tagebuch 1932–1939 zu schreiben. Im Jahre 1936 wurde er als Diplomat zur Teilnahme an der Olympiade in Berlin und auch an dem Parteitag der NSDAP in Nürnberg eingeladen. Später bekam er das Deutsche Olympia-Ehrenzeichen zweiter Klasse.

In dem Tagebuch beschreibt er viele politischen Ereignisse, seine Hilfe den verfolgten Künstlern und den politischen Gegnern des Nazismus, sowie die falsche Bestrebung Hitlers und seiner Emissäre (M. K. Trauttmansdorff und G. A. Haushofer) um die Verbesserung der Beziehungen zwischen beiden Staaten.

Politische Verhältnisse in Deutschland wurden immer schlimmer und die Juden wurden immer mehr verfolgt. Nach dem Münchner Abkommen kehrte C. Hoffmann mit seiner Frau nach Prag zurück. Im November 1938 fuhr er nach London, wo er sein Tagebuch der dort lebenden Tochter Edith übergab. Alle seine Freunde versuchten ihn zu überreden in England zu bleiben, aber er hat diese Möglichkeit nicht ausgenützt. Am 31. 1. 1939 wurde er in den Ruhestand versetzt und am 29. 3. 1939 von der Gestapo über seine Tätigkeit in Berlin verhört.

Am 22. 4. 1942 wurde das Ehepaar Hoffmann nach Theresienstadt und am 28. 10. 1944 (Jahrestag der Gründung der Tschechoslowakischen Republik) nach Auschwitz transportiert. Gleich nach der Ankunft in Auschwitz wurden Irma und Camill Hoffmann, wie auch alle übrigen, in der Gaskammer ermordet.